

**Ioan D. Chirescu
Victor Giuleanu**

SOLFEGII

însoțite de succinte explicații teoretice

CUPRINS

Prefață	5
-------------------	---

PRELIMINARIILE TEORETICE

1. Denumirea sunetelor	9
2. Sistemul octavelor	10
3. Cheile muzicale	11
4. Intervalele	12
5. Ritmica	14
6. Metrica.	18
7. Tempouri muzicale	22
8. Nuanțele dinamice.	23
9. Termenii indicând caracterul și expresia execuției	24

Solfegii tonale

Capitolul I - TONALITĂȚILE MODEL DO MAJOR ȘI LA MINOR	28
--	-----------

– Studiul progresiv al intervalelor muzicale simple și compuse; mișcări melodice diatonice și cromatice – conjuncte și disjuncte

– Ritmuri binare și ternare în diviziuni (pulsatii) normale ale duratelor

– Metrica binară și ternară de structură omogenă; măsurile de 2, 3, 4, 6, 9 și 12 timpi

Capitolul II - STUDIU SPECIAL DE RITMICĂ	67
---	-----------

– Formule (ritmice) de excepție în ritmul binar 68

– Formule (ritmice) de excepție în ritmul ternar 69

– Ritmul cu valori dublu-punctate 72

– Poliritmia 75

– Ritmul sincopat 78

– Ritmul în contratimpi 84

Capitolul III - ALTE TONALITĂȚI	86
--	-----------

Sunt prezentate solfegii în toate tonalitățile cadranelor, fiecare tonalitate fiind printr-un canon la două voci

Capitolul IV - SOLFEGII CU APLICAȚII SPECIALE LA MODULAȚIE	125
---	------------

1. Modulația la tonalități apropiate. 126

2. Modulația la tonalități depărtate prin procedee variate (cromatisme, secvențe, enarmonie etc.) 129

Capitolul V - RITMICA ȘI METRICA ETEROGENĂ (ASIMETRICĂ)	140
1. Măsurile $\frac{5}{4}$ $\frac{5}{8}$ $\frac{5}{16}$	141
2. Măsurile $\frac{7}{4}$ $\frac{7}{8}$ $\frac{7}{16}$	144
3. Măsurile $\frac{15}{8}$ și $\frac{21}{8}$	148
4. Ritmica și metrica de tipul „aksak“ (măsurile de 8, 9, 10, 11, 12 etc. timpi)	152

Capitolul VI

1. Studiul cheilor muzicale. Pregătirea practică a transpoziției	160
2. Schimbări de chei pe parcursul discursului muzical	178
3. Ornamente melodice	178

Solfegii modale

Capitolul VII

1. Moduri antice grecești	193
2. Moduri medievale gregoriene (cantus planus)	197
3. Moduri bizantine	202
4. Solfegii în stil modal românesc	211
A. Moduri diatonice	212
B. Moduri cromatice	223

Solfegii extra-tonale și atonalseriale

Capitolul VIII

1. Sisteme hexatonale (scara prin tonuri)	233
2. Modulația continuă (fluctuantă)	235
3. Tehnica serială (serialismul)	239
4. Coordonarea melodie-ritm prin intonații dificile	242

1. DENUMIREA SUNETELOR

a) sunete naturale

denumirea silabică: 1) do re mi fa sol la si

denumirea literală: 2) c d e f g a h

b) sunete modificate prin alterații

- cu diezi: cis dis eis fis gis ais his

cisis disis eisis fisis gisis aisis hisis

- cu bemoli: ces des es fes ges as b

ceses deses eses fesfes geses ases heses

1. Denumirea silabică a sunetelor se utilizează în țările Europei Centrale, de Sud și de Răsărit, precum și în cele ale Americii latine.
2. Denumirea literală (alfabetică) a sunetelor se utilizează în țările Europei de Nord - în special în cele de origine germanică și anglo-saxonă precum și în America de Nord.

2. SISTEMUL OCTAVELOR¹⁾

16

The diagram illustrates the system of octaves, showing the relationship between notes and their frequencies across different octaves. The notes are labeled with their respective letters (C, D, E, F, G, A, H) and subscripts indicating the octave number. The frequencies are given in Hz.

Octava	C	D	E	F	G	A	H
octava 5	c ⁵ 4224 Hz	d ⁵	e ⁵	f ⁵	g ⁵	a ⁵	h ⁵
octava 4	c ⁴ 2112 Hz	d ⁴	e ⁴	f ⁴	g ⁴	a ⁴	h ⁴
octava 3	c ³ 1056 Hz	d ³	e ³	f ³	g ³	a ³	h ³
octava 2	c ² 528 Hz	d ²	e ²	f ²	g ²	a ²	h ²
OCTAVA 1²⁾	c ¹ 264 Hz	d ¹ 297	e ¹ 330	f ¹ 352	g ¹ 396	a ¹ 440 Hz	h ¹ 495
octava mică	c 132 Hz	d	e	f	g	a	h
octava mare	C 66 Hz	D	E	F	G	A	H
contra-octava	C ₁ 33 Hz	D ₁	E ₁	F ₁	G ₁	A ₁	H ₁
sub-contra-octava	C ₂ 16,5 Hz	D ₂	E ₂	F ₂	G ₂	A ₂	H ₂

1. Așezarea materialului sonor de care se servește muzica într-un sistem convențional denumit al octavelor (de la cea mai gravă pînă la cea mai acută) are o importanță de ordin semantic, servind drept mijloc de comunicare și orientare în marea univers al sunetelor, între oamenii de știință-acusticieni și matematicieni - și muzicieni, cu alte cuvinte între științele pozitive și arta sunetelor.

2. Octava principală de referință pentru întregul sistem este Octava 1, care are în componentă sa sunetul a¹-440 Hz, desemnat prin convenții internaționale drept diapazon oficial pentru construcția și acordarea tuturor instrumentelor muzicale, fiind de asemenea respectat cu strictețe în tehnica imprimărilor radio și pe disc.

Pentru recunoașterea diferitelor octave și a sunetelor componente se utilizează o codificare de un cifraj cu cea mai mare răspîndire internațională: octavele 1,2,3 etc. c⁵, d⁵, e⁵, f⁵, g⁵, a⁵, c, C, C₁, C₂.

*În scrierea și practica muzicală se folosesc 7 chei: **

violină sopran mezzosopran alto tenor bariton bas

sol¹ do¹ do¹ do¹ do¹ fa fa

Poziția celor 7 chei muzicale, și semnificația lor față de octava 1:

OCTAVA 1

cheia de violină do¹ (264 Hz) sol¹ la¹ (440 Hz) do² (528 Hz)

sopran do¹ do do²

mezzo-sopran do¹ do do²

alto do¹ do do²

tenor do¹ do do²

bariton do¹ fa do²

cheia de bas do¹ fa do²

*** Utilizarea celor 7 chei în scrierea și practica muzicală (în ordinea importanței):**

• Cheia de violină (sol pe linia a doua a portativului) se întrebuintează la notarea partiturii pentru vocile feminine (sopran - alto) și vocile acute bărbătești (tenori). În acest din urmă caz, notele trebuie gândite cu o octavă mai jos decât cele reale reprezentate prin cheie (♩).

Cele mai multe instrumente muzicale folosesc de asemenea această cheie, precum:

- instrumentele cu coarde: vioară (cheie unică), violă și violoncel (pentru registrele lor acute)
- instrumentele de suflat: flaut, oboi, clarinet, corni, trompete;
- instrumentele cu claviatură (pentru portativul superior): pian, harpă, orgă, celestă, jocul cu clopote (Glockenspiel).

• Cheia de bas (fa pe linia a patra a portativului) se întrebuintează la notarea partiturii pentru vocile grave bărbătești (bariton - bas), precum și pentru instrumentele destinate a reda registrele grave ale sonorităților: violoncel, contrabas, fagot, contrafagot, trombon, bas, tuba, timpani. Se întrebuintează de asemenea pentru portativul inferior la instrumentele cu claviatură.

• Cheia de alto (do pe linia a treia a portativului) se întrebuintează la notarea partiturii pentru violă și trombon alto.

• Cheia de tenor (do pe linia a patra a portativului) se întrebuintează drept cheie secundară (suplimentară) la notarea partiturii pentru violoncel, fagot, trombon - tenor.

• Celelalte trei chei - sopran (do I), mezza-sopran (do II) și bariton (fa III) - se întrebuintează numai în transpoziție (pentru citirea partiturii la instrumentele transpozitorii).

4. INTERVALELE MUZICALE

a) Intervale simple (nedepășind cadrul octavei):

Musical notation for simple intervals (Prima to Octava) on a treble clef staff. The intervals are shown with their respective notes and quality indicators (m, M, -, +).

- PRIMA***: 1 (perfect), 1+ (augmented)
- SECUNDA**: 2- (diminished), 2m (minor), 2M (major), 2+ (augmented)
- TERȚA**: 3- (diminished), 3m (minor), 3M (major), 3+ (augmented)
- CVARTA**: 4- (diminished), 4 (perfect), 4+ (augmented)
- CVINTA**: 5- (diminished), 5 (perfect), 5+ (augmented)
- SEXTA**: 6- (diminished), 6m (minor), 6M (major), 6+ (augmented)
- SEPTIMA**: 7- (diminished), 7m (minor), 7M (major), 7+ (augmented)
- OCTAVA**: 8- (diminished), 8 (perfect), 8+ (augmented)

b) Intervale compuse (depășind cadrul octavei):

Musical notation for compound intervals (Nonă to Cincizecime) on a treble clef staff. The intervals are shown with their respective notes and quality indicators (m, M, -, +).

- NONĂ**: 9m (minor), 9M (major)
- DECIMA**: 10m (minor), 10M (major)
- UNDECIMA**: 11- (diminished), 11 (perfect), 11+ (augmented)
- DUODECIMA**: 12- (diminished), 12 (perfect), 12+ (augmented)
- TERȚIADECIMA**: 13m (minor), 13M (major)
- CVARTADECIMA**: 14- (diminished), 14m (minor), 14M (major)
- CVINTADECIMA (dubla octavă)**: 15- (diminished), 15 (perfect)

* În consemnarea cifrică:
 intervalul perfect numai prin cifră
 intervalul mare = M (adăugat la cifră)
 intervalul mic = m (adăugat la cifră)
 intervalul micșorat = - (adăugat la cifră)
 intervalul mărit = + (adăugat la cifră)

c) Intervale consonante: 1)

P E R F E C T E I M P E R F E C T E

d) Intervale disonante: 2)

și toate celelalte intervale mărite și micșorate

e) Intervale enarmonice

Un interval enarmonic se obține prin înlocuirea unuia sau ambelor sunete componente cu enarmonicale lor. 2)
 Posibilitățile de înlocuire a oricărui dintre cele 12 sunete ale scării muzicale cromatiche sunt următoarele:

1. În conceptul creației clasice - concept de esență armonică - sînt considerate intervale consonante acelea ale căror sunete, auzite simultan, produc impresia de contopire și atașare reciprocă.
2. După același concept, sînt considerate disonante intervalele ale căror sunete componente, auzite simultan, produc impresia de respingere reciprocă, cerînd rezolvarea în intervale consonante.
3. Tot astfel se obțin acordurile și tonalitățile enarmonice. Principiul se folosește de asemenea în modulație (tranziziile enarmonice), întîlnindu-se în creația de diferite stiluri (clasic, romantic etc.). Cu precădere el este folosit însă în creația atonal-serială, unde înlocuirile enarmonice se fac în orice punct al discursului muzical, atît în melodie cît și în substanța armonică.